ша група представників конституційно-правової науки поняття механізму захисту прав людини і громадянина в середині країни зводить її до конституційних та інших гарантій (Лукашева Е. А. Межнациональные конфликты и права человека // Права человека и межнациональные отношения. – М, 1994. – С.62-64; Конституційне право України / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К., 2002, С. 167-170). Слід відмітити, що гарантії – це механізм захисту прав людини і громадянина у вузькому значенні. Водночас, варто підтримати більш широкий підхід до визначення механізму захисту прав людини (Глущенко П. П. Социально-правовая защита конституционных прав и свобод граждан (теория и практика). СПб., – 1998. – С. 59-60; Мордованец А. С. и др. Права человека и деятельность органов внутренних дел. – Саратов, 1994. – С. 49) та включити в нього соціальні інститути, такі складові елементи як цінності (наприклад, гласність), засоби, у томі числі засоби масової інформації, та процедури, що містять соціальні гарантії проти свавілля законодавчої та виконавчої влади, правоохоронних та інших органів щодо фізичної особи.

Підсумовуючи викладене, можна запропонувати таку дефініцію: механізм захисту прав людини – це гарантована Конституцією, законами та підзаконними актами система загальновизнаних міжнародних, державних і не державних (громадських) засобів та інститутів, а також законних дій самої особи, діяльність і взаємодія яких спрямована на забезпечення належної реалізації, запобігання порушень основних прав людини або їх відновлення у випадку порушення.

Словська І. Є.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, докторант кафедри конституційного права

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Цілком логічним і виправданим є те, що повноваження з реалізації контролю за виконанням Державного бюджету та порушенням і відхиленням бюджетного процесу в цілому, перевірки фінансових аспектів діяльності гілок державної влади покладаються на установу, яка ухвалює головний фінансовий план країни – парламент. Тому саме Верховна Рада здійснює контроль у фінансово-бюджетній сфері через спеціальну інституцію– Рахункову палату (Майданник О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук: спец. 12.00.02. «Конституційне право». – К., 2008. – С. 26-27; Орлюк О. П. Фінансове право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 82).

Рахункова палата функціонує самостійно від будь-яких інших органів держави (ч. 1 ст. 1 Закону«Про Рахункову палату» від 11.07.1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2. rada. gov. ua). Прерогативи фінансової та функціональної незалежності виокремлюють її серед інших конституційних інституцій і надають особливого правового статусу.

Формування Рахункової палати виключно законодавчою установоютакож гарантує відносну самостійність у можливостях здійснення контролюючого впливу. Зокрема, Голова Рахункової палати призначається парламентом за поданням Голови Верховної Ради України терміном на сім років з правом переобрання. Призначення проводиться таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів. Обраним вважається кандидат, який отримав більшість голосів від конституційного складу Верховної Ради.

Перший заступник і заступник Голови, головні контролери та Секретар Рахункової палати призначаються на посаду законодавчою установою за поданням Голови Рахункової палати шляхом таємного голосування за списком терміном на сім років у порядку, встановленому для призначення Голови Рахункової палати.

Вимоги громадянства України, вищої освіти та досвіду професійної діяльності в галузі державного управління і контролю, економіки, фінансів, права (ч. ч. 1-2, 5 ст. 10 Закону «Про Рахункову палату») покликані забезпечити формування високопрофесійного складу. Навіть доволі значний термін перебування на посаді членів не обумовлює політичної заангажованості, оскільки узгоджується з принципами їх рівності між собою та підзвітності парламенту – своєрідному зовнішньому контролюючому фактору (Погосян Н. Д. Счетная палата РоссийскойФедерации: дис. …докт. юрид. наук: 12.00.02. – М., 1998. – С. 32).

Варто підтримати висловлену в науковій літературі думку про особливий конституційно-правовий статус Рахункової палати як єдиного спеціалізованого органу державного фінансового контролю. Подальшого теоретичного доопрацювання й нормативної регламентації потребують тези про її статус як вищої незалежної координуючої установи в системі органів з контролю державних фінансів (Невідомий В. І. Рахункові палати як органи фінансового контролю в Україні та Європі: конституційно-правовий аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. «Конституційне право». – К., 2007. – С. 4). Координація, яка узгоджує контрольні функції відповідних інституцій, їх структурних підрозділів і посадових осіб для досягнення позитивного результату з найменшими витратами сил і засобів, дає змогу охопити всі підконтрольні об'єкти (Шевчук В. О. Розвиток суб'єктів фінансового контролю // Фінанси України. – 1998. – С. 30; Лунев А. Е. Теоретическиепроблемыгосударственногоуправления. – М.: Наука, 1971. – С. 148-149). Координаційні дії повинні бути гласними, системними, плановими, своєчасними, економічними, комплексними, повними і об'єктивними. Їх основними завданнями є уникнення дублювання в роботі контролюючих інституцій; забезпечення їх єдиною інформаційною, правовою і методологічною базою; скорочення кількості контрольних заходів та недопущення необґрунтованого втручання у фінансову і господарську діяльність підконтрольних суб'єктів (Зима Д. Л. Координація фінансового контролю: зміст та юридична природа // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 348: Правознавство. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 73) Лише за цих умов можна стверджувати гарантування фінансової безпеки – стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх й внутрішніх загроз у фінансовій сфері (Дмитренко Э. С. Теория финансовой безопасности как составная финансово-правовой доктрины государства // Финансово-правовая доктрина пост-

социалистическогогосударства: материалы международ. науч. конф., 22-24.09.2003 г. – Черновцы: «Рута», 2003. – Вып. 1. – С. 53).

Рахункова палата здійснює свою діяльність як незалежний орган контролю Верховної Ради України (ст. 36 Закону). Вимоги керівників Рахункової палати та представників її апарату, пов'язані з виконанням ними своїх службових обов'язків, є обов'язковими для всіх державних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності й підпорядкування (ч. 1 ст. 13 Закону). Посадові особи органів і підприємств, що перевіряються, у разі відмови або ухилення від своєчасного надання необхідної інформації або документації на вимогу Рахункової палати, а також за надання недостовірної інформації підлягають притягненню до відповідальності у порядку, встановленому чинним законодавством України (ч. 2 ст. 18 Закону).

Додатковимигарантіями діяльності органу парламентського контролю стануть положення глави 37 проекту Кримінального процесуального кодексу України. Новації передбачають особливий порядок кримінального провадження щодо Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Голови Рахункової палати, його першого заступника, заступника, головного контролера та секретаря Рахункової палати. Виключно Генеральний прокурор України може здійснити письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 481 Проекту КПК Українивід 13.01.2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1. c1. rada. gov. ua/pls/zweb_n/webproc4_1? id=&pf3511=42312).

Лише запропоновані зміни вітчизняного законодавства дозволять наблизити правовий статусРахункової палати до авторитетних зарубіжних аналогів.

Москальчук К. М.
Міжнародний гуманітарний університет,
старший викладач кафедри конституційного права та державного управління

ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СТАТУТАХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Статути територіальних громад сіл, селищ, міст є одним із найважніших джерел муніципального права на локальному рівні. Коли йдеться про зміст статутів територіальних громад, дослідників майже не привертає питання відображення в них положень про право доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування. Розглядаючи Закон України від 7 червня 2001 р. «Про службу в органах місцевого самоврядування» відмітимо, що у ньому згадка про статути територіальних громад зустрічається тільки один раз (стаття 24). У зв'язку з цим виникає питання про доцільність закріплення у статутах територіальних громад положень, пов'язаних із правом доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування. Для дослідження було обрано статути територіальних громад міст, які мають понад 1 млн. мешканців: Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ. Лише у статуті територіальної громади м. Харків згадується про право доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування. Стаття 14 Статуту